

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ЕКОЛОГІЯ

УДК 631.95

Сидорук Б.О.,
к.е.н., с.н.с., завідувач лабораторії аграрної економіки,
Сава А.П.,
к.е.н., с.н.с., завідувач науково-технологічного
відділу аграрної економіки, інформаційно-аналітичної
роботи, маркетингу і трансферу інновацій,
Довгань С.В.,
м.н.с. лабораторії аграрної економіки,
Тернопільська державна сільськогосподарська
дослідна станція ІКСГП НААН

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИРОБНИЦТВА ЕКОБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Постановка проблеми. Забезпечення екологічної безпеки продуктів харчування – глобальна проблема, оскільки зачіпає не лише здоров'я людини, але й впливає на всю економіку країни. Якість продуктів харчування впливає на рівень життя, соціальну активність людини, а також і на демографічний аспект її існування. Тому, щоб забезпечити високий рівень життя людини в державі, розвиток економіки, екологічній безпеці продуктів харчування необхідно приділяти підвищену увагу [3].

Сьогодні екологічна безпека сільськогосподарської продукції має забезпечуватись шляхом реалізації системи соціально-економічних, організаційно-технологічних та інших заходів, які базуються на наукових дослідженнях впливу та можливих шкідливих наслідках застосування нових наукових технологій в агропромисловому комплексі (санітарні та ветеринарні заходи, дотримання процедур відповідності, маркування та сертифікації, параметрів безпеки продукції, заходи економічного стимулювання та інші).

Враховуючи екологічну та соціальну вагомість екобезпечного виробництва сільськогосподарської продукції, проблематика, що стосується забезпечення організаційно-технологічних засад такого виробництва є досить актуальною, особливо в контексті євроінтеграційного вибору України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Щодо наукової літератури, то тут існують різні підходи до визначення сутності екологізації. Зокрема, Ю.П. Лебединський зазначає, що «поняття екологізації суспільного виробництва, яке введене до наукового обігу відносно недавно, має неоднозначне тлумачення». Автор переконаний, що «його суть недостатньо чітко розкрита й обґрунтована як із філософської позиції, так і з точки зору економіки» [5].

Окремі дослідники зазначають, що «екологізація суспільного виробництва має кількісну і якісну визначеність та виражена цілісною системою натуральних і вартісних (еколого-економічних) показників [10].

Філософське економіко-природниче визначення екологізації дає В.В. Глазун, яка трактує її «як створення сталої соціо-еколого-виробничої системи, що перебуває у стані динамічної рівноваги і в якій головним критерієм ефективності розвитку є якість життя людини й суспільства в цілому, яка враховує матеріальний, фізичний та духовний розвиток» [1].

Безпосередньо зі збереженням здоров'я людини і якості довкілля пов'язує визначення екологізації продовольчого комплексу Є.Т. Суханова, під якою вона вбачає «процес запровадження технічних, технологічних, управлінських, економічних та інших рішень, які зможуть забезпечити нормальне поновлення, раціональне використання усіх видів ресурсів, охорону навколишнього природного середовища, а також сприятимуть нормальній життєдіяльності й працездатності населення, оскільки харчування має найбільш важливе значення серед умов довкілля, які постійно впливають на людський організм» [11].

Проте, до цього часу не проведена систематизація та чітке розмежування організаційно-технологічних засад щодо особливостей забезпечення виробництва екологічно безпечної та

традиційної сільськогосподарської продукції, не розмежовано їх спільні риси й відмінності.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження основ організаційно-технологічного механізму забезпечення виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції та виокремлення основних його характеристик.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підставі аналізу наукових публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних вчених нами узагальнено розуміння і визначено поняття «екологічна безпека». Встановлено, що це:

- складова глобальної і національної безпеки природного чи техногенного характеру;
- стан розвитку суспільних відносин та стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується захист інтересів, життя та здоров'я людини від шкідливого впливу, сукупність заходів, передбачених чинним законодавством;
- поняття, яке повинно базуватись на постійних наукових дослідженнях впливу та наслідках впровадження сучасних технологій в екологічній сфері [3].

Щодо екологічної безпеки та екологічно безпечної сільськогосподарської продукції, дані поняття співвідносяться як загальне і часткове. При цьому, технологія, яка використовується при виробництві екобезпечної сільськогосподарської продукції повинна забезпечувати:

- по-перше, безпечні умови праці для людини, підвищувати її продуктивність і культуру;
- по-друге, виробництво якісної продукції та не причиняти шкоди здоров'ю тварин;
- по-третє, не здійснювати руйнівний вплив на довкілля.

У технологіях виробництва сільськогосподарської продукції, особливо в рослинництві, останніми роками відбуваються значні зміни, суть яких полягає в біологізації землеробства, зменшенні ресурсомісткості виконання технологічних операцій, підвищенні екологічної безпеки. Головними чинниками, які впливають на розвиток технологій виробництва продукції та формування технологічної політики в аграрному секторі, є: ґрунтово-кліматичні умови; вимоги агротехніки вирощування сільськогосподарських культур щодо параметрів якості й термінів виконання технологічних операцій; вартість матеріально-технічних, енергетичних і трудових ресурсів; фінансово-економічний стан галузі; рівень матеріально-технічного та кадрового забезпечення.

Рослинництво й землеробство, в яких переважають біологічні та агротехнічні заходи та прийоми вирощування сільськогосподарських культур, останнім часом стали називати біологічними. В літературі зустрічаються різні його назви – альтернативне, екологічне, органо-біологічне, система АНОГ [8, с. 6]. Проте їх суть і мета одна — виробництво екологічно чистої продукції та чистота довкілля.

Перевагами екологічного землеробства є те, що:

- отримані продукти харчування є екологічно безпечними, більш повноцінними у харчовому відношенні, підвищують здатність захисних систем організму людини протидіяти несприятливому впливу навколишнього середовища;
- корми вирощені за технологіями екологічного землеробства підвищують продуктивність тваринництва;
- екологічне землеробство та тваринництво є ключовим фактором екологічної безпеки сільських територій.

Основним критерієм поділу сільськогосподарської продукції на екологічно чисту та екологічно безпечну доцільно вважати процес виробництва такої продукції.

Організаційно-технологічні особливості виробництва екобезпечної продукції сільського господарства можна розглянути за технологіями вирощування окремих культур у рослинництві, зокрема, пшениці, кукурудзи, гречки та соняшнику. Спосіб вирощування цих культур за звичайного і екобезпечного типу має деякі відмінності. Вони полягають у відмінностях обробітку ґрунту, методах удобрення, способах посіву, боротьби з бур'янами, вирощування та збору культур.

При екологічно безпечній технології вирощування даних культур велике значення має основний обробіток ґрунту. Його проводять з урахуванням попередника, типу ґрунту, рельєфу, ступеня й особливостей забур'янення поля. Для одержання запланованого врожаю з мінімальним використанням органічних засобів захисту рослин або взагалі без них необхідно вирішити такі питання: забезпечити чистоту посівів, сформувані задану густоту рослин до збирання та зменшити вилягання рослин у період збирання врожаю.

Так, сприятливими в екологічному відношенні є смугові посіви гречки з озимим житом і просом. При сівбі гречки з просом рядками, що чергуються, її урожай збільшується на 6-7 ц/га.

Для одержання високого й екологічно чистого врожаю насіння соняшник необхідно розміщувати після озимої пшениці, ярих зернових, кукурудзи. Повертати на попереднє місце допустимо не раніше як через 7-9 років.

Використовуючи метод пророщування середнього зразка ґрунту, можна заздалегідь планувати інтенсивність боротьби з бур'янами. Якщо в зразку заздалегідь відібраного ґрунту з шару 0-10 см за 25-30 днів проростає менше 10 шт на 1 м² сходів малорічних бур'янів, агротехнічних прийомів цілком достатньо. Якщо проростає 10-50 шт – це середня забур'яненість, при якій можна смугами внести альтернативний засіб захисту рослин від бур'янів. При проростанні понад 50 паростків поле

використовувати для одержання екологічно безпечної продукції недоцільно [7].

Для одержання екологічно безпечної продукції категорично забороняється розміщувати рослини вздовж шосейних доріг. Відстань від посіву до траси повинна бути не менше 0,5 км.

Важливе значення для одержання дружних, вирівняних сходів має дотримання рівномірної глибини заготання насіння, що забезпечується ретельним вирівнюванням ґрунту та правильним регулюванням сівалки на задану глибину.

Основною метою обробітку ґрунту в посушливих районах є збереження вологи на час сівби сільськогосподарських культур, у районах достатнього зволоження – боротьба з бур'янами, якісна заробка післяжнивних решток і добрив.

Так, вважається, що при правильному використанні ґрунту його родючість не втрачається, а навпаки, підвищується. Тому закон так званої спадної родючості ґрунту, сформульований ученими у XVIII ст., вже Д. І. Менделєєв визначив як необґрунтований. Це відображено також у працях економістів кінця XIX – початку XX ст. Практика сучасного землеробства повністю це підтвердила: родючість ґрунту можна утримувати на певному рівні, знизити незадовільною агротехнікою та підвищити, вирощуючи високі врожаї.

Тому для створення раціональної екобезпечної організаційно-господарської системи рослинництва необхідно враховувати:

- якість земельних ресурсів та особливості землекористування;
- агрокліматичний потенціал галузі (ґрунти, тривалість вегетаційного періоду рослин, тепловий режим, кількість опадів, їх розподіл по місяцях, періодах вегетації);
- можливий напрям спеціалізації новостворюваного господарства та оцінку доцільності існуючої спеціалізації;
- основні культури й структуру посівних площ, сівозміни, організацію виробничих процесів з урахуванням розмірів землекористування та спеціалізації господарства;
- матеріально-технічну базу [6; 8].

Вже сьогодні, на нашу думку, потрібно впроваджувати екологічні стандарти в сільськогосподарську практику передусім у тих районах де вже створені або створюватимуться природоохоронні території. Особливо, це актуально для національних природних парків України, де господарські зони займають площу 50-60% усієї території парку. Перехід до екологічного сільського господарства, виробничі стандарти якого окреслені в Законі України «Про природно-заповідний фонд України» [2], можна розглядати як один із шляхів забезпечення надійнішої та сталої охорони природних комплексів у господарській зоні.

Потрібно також зберегти культурні геосистеми з високим біорізноманіттям у межах парків, виникнення та існування яких прямо залежить від традиційного (природочуйного) сільськогосподарського використання; поступово переходити до екологічного фермерства в межах природоохоронних територій змішаного типу. Це призведе до реалізації концепції інтеграції, тобто впровадження і дотримання певних природоохоронних заходів у природокористуванні для збереження довкілля й охорони біорізноманіття регіонів.

Під екобезпечним фермерством ми розуміємо таку систему сільського господарства, яка повністю залежатиме від наявних природних ресурсів, екологічного балансу довкілля й розвитку біологічних процесів, підтримки його оптимуму. Природна родючість ґрунтів є першоосновою такого господарювання. Внесення органічних добрив (їхня кількість чітко обумовлена) забезпечуватиме природний баланс ґрунтів.

На екологічних фермах – усіх без винятку – необхідно категорично заборонити використання хімічних і мінеральних добрив, пестицидів та гербіцидів. Для підтримки й відновлення природної родючості ґрунтів також треба використовувати різноманітні системи сівозмін (із участю бобових), метод замкненого циклу поживних речовин (комбінація зернового господарства і тваринництва без привнесення речовин ззовні). При такому веденні сільського господарства не виникають ті екологічні проблеми, які є типовими для звичайних фермерських господарств.

Оскільки продуктивність угідь також залежить від природних властивостей ґрунту, фермери мають вживати заходів щодо захисту ґрунтів від ерозії, застосовуючи для цього спеціальні технології.

На жаль, перехід до екобезпечного землеробства в Україні здійснюється дуже повільно, що зумовлено відповідними причинами. Загалом, сьогодні можна виділити такі слабкі сторони екобезпечного господарства:

1. Відсутність законодавчого визнання екобезпечного сільського господарства.
2. Незадіяна державна система підтримки екологічних господарств.
3. Недостатня обґрунтованість стандартів екобезпечної продукції, необов'язковість її маркування.
4. Повільно запроваджуються нові технології екобезпечного виробництва.
5. Існують недоліки в задоволенні потреб екологічних господарств у спеціальній техніці, альтернативних добривах, які захищають рослини від шкідників середовища.
6. В країні не виробляється достатня кількість екологічної продукції, необхідної для розширення

її переробки та експорту.

7. Відсутня кооперація виробників даної продукції.

8. Обмеженість інформації про користь вживання екологічно безпечних та природних продуктів.

9. Відсутня відповідна інфраструктура в системі реалізації екобезпечної та природної продукції, немає систематичних досліджень внутрішнього та зовнішнього ринку, не використовуються елементи маркетингу.

10. Екобезпечне господарювання більш зрозуміле як елемент охорони природи, а не як перспективна галузь господарювання.

11. Відсутня регіональна спеціалізація екологічного господарства.

12. Фермери не мають достатніх знань щодо екобезпечних господарських технологій та управління.

13. Не проведена оцінка конкурентоздатності продукції, виробленої в екологічних господарствах перехідного періоду.

14. Немає спеціальної системи консультування екологічних господарств, а в діючих консультативних інстанціях не вистачає спеціалістів, які можуть надавати поради з екобезпечного господарювання.

15. Сільські мешканці, не маючи елементарних знань в сфері охорони природи, не бажаючи того, забруднюють середовище, що спричиняє погіршення стану їх здоров'я, збільшення забруднення поверхневих та підземних вод, зменшення стабільності природних екологічних систем.

Таким чином, сьогодні сільськогосподарські товаровиробники, які переходять чи перейшли на виробництво екобезпечної аграрної продукції повинні сформувати низку стратегічних цілей для досягнення успіхів у даному виді діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Стратегічні цілі підприємства, яке бажає займатися чи займається виробництвом екобезпечної сільськогосподарської продукції*

Навчання та розвиток	Бізнес-процеси	Клієнти та зацікавлені сторони	Фінанси	Органічний баланс
1	2	3	4	5
Зберігати, накопичувати, постійно розширювати знання в галузі екологічного виробництва продуктів харчування	Адаптувати управління господарством до місцевих умов, середовища, культури, масштабів	Споживачі: забезпечити високу якість виробленої продукції, забезпечити різноманітність товарного асортименту	Досягти високої якості продукції при мінімальних витратах	Поліпшити показники здоров'я людини, збільшити рівень «екологічності» підприємства і довкілля
Відбирати кращі технології, які дають змогу впроваджувати максимально якісні, технологічні послуги і продукти клієнтам	Розробити технологію ведення екобезпечного сільського господарства, основою якого є замкнутий цикл виробництва	Суспільство: формувати позитивне відношення до свого бізнесу власною діяльністю	Завершувати виробничі проекти в термін із запланованим позитивним ефектом	Добиватися задоволення «потреб» ґрунту в процесі ведення бізнесу
Забезпечити на основі одержаних знань здорове, безпечне і екологічне сільське господарство	Розробити й запровадити систему управління господарством, засновану на органічних стандартах і принципах менеджменту якості	Постачальники: будувати взаємовигідні відносини з постачальниками	Поліпшувати фінансовий стан підприємства	Підтримувати і постійно вдосконалювати досягнуті показники екобезпечного сільського господарства
Розробляти й запроваджувати нові підходи до виробництва екобезпечних продуктів, розробки та запровадження стандартів екобезпечного виробництва і переробки	Розробити й запровадити систему управління безпекою харчових продуктів	Персонал: бути прикладом позитивного мислення, здорового способу життя і цінностей Хартії ведення органічного сільського господарства	Проводити стажування працівників в розвинутих країнах світу для набуття досвіду ведення господарювання	Сприяти розвитку нової культури та застосуванню кращих світових практик органічного землеробства в українській господарстві

продовження табл.1

1	2	3	4	5
Сприяти розробці національних стандартів і технічних регламентів щодо виробництва екобезпечної продукції	Вимірювати і поліпшувати результативність та ефективність усіх процесів організації виробництва	Створити атмосферу для підвищення персональної ефективності, творчої та професійної реалізації	Розширювати площі для переходу на екобезпечне виробництво	Відновити і підтримати соціальний та екологічний баланс на освоєній території
Сприяти динамічному росту системи інформатизації виробництва екобезпечної продукції	Враховуючи світовий досвід, впроваджувати нові організаційно-технологічні рішення	Будувати взаємовигідні відносини з партнерами по бізнесу	Сприяти нововведенням із потенційно високим економічним ефектом	Відновити природним способом родючість земельних угідь

Джерело: розроблено авторами з доопрацюванням літературних джерел [4].

При цьому, організаційно-технологічний механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції передбачає доцільність впровадження відповідної технології ведення сільського господарства шляхом прийняття Довгострокової програми впровадження технологій ведення екологічно безпечного (органічного) сільського господарства. Особливу увагу слід приділити законодавству Європейського Співтовариства у сфері екологічної безпеки сільськогосподарської продукції.

Вимагають додаткового вивчення й можливості бухгалтерського та статистичного обліку інформації щодо виробництва екологічно безпечної продукції. Адже відсутність в умовах сьогодення чіткої офіційної інформації щодо кількості виробників, обсягів виробництва та реалізації такої продукції унеможлиблює управління ефективністю галузі. В основу для розробки такої інформаційної бази повинні бути покладені національні стандарти екологічного виробництва й технологія виробництва екобезпечної продукції, їх інтеграція в міжнародну систему, використання зарубіжного досвіду при проектуванні звітних форм. Саме доповнення діючих форм статистичних спостережень такими показниками, як площа угідь, зайнята під екологічним землеробством, валовий збір сільськогосподарських культур, вирощених на них, обсяги, ціни і напрями реалізації (у т.ч. експорт) екологічно безпечної продукції, на нашу думку, дасть змогу реально оцінити масштаби й ефективність такого виробництва в державі на сучасному етапі та матиме перспективи для застосування у майбутньому [9].

Крім цього, організаційно-технологічний механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, який передбачає запровадження на селі екобезпечного землеробства, найбільш тісно пов'язаний із забезпеченням конкурентоспроможності сільських територій.

Таким чином, основними завданнями в розвитку галузі екологічно безпечного аграрного виробництва на сучасному етапі є:

- забезпечення виробництва якісної, екологічно безпечної продукції з мінімальними енергетичними та трудовими затратами при максимальному виході її за одиницю часу, на одиницю біологічних активів, що потребує широкого впровадження сортових, інтенсивних, енерго- і ресурсозберігаючих екологічно доцільних технологій;

- поєднання інтенсивного виробництва аграрної продукції з комплексом агротехнічних, агрохімічних і меліоративних заходів щодо збереження та відтворення родючості ґрунтів, біологічних активів рослинного та тваринного походження;

- своєчасна й ефективна сортозміна у рослинництві польових культур і раціональне їх розміщення в сівозміні, спрямоване на поліпшення умов вирощування та зниження транспортних витрат на перевезення врожаю;

- виробництво аграрної продукції на базі сучасної досконалої та високопродуктивної сільськогосподарської техніки та високоефективної її експлуатації;

- боротьба із втратами врожаю під час вирощування польових культур, збирання і перевезення врожаю, а також втратами тваринницької продукції під час зберігання, транспортування та первинної переробки;

- ощадне та високоефективне застосування органічних добрив, води для зрошення, засобів захисту рослин, комплексу протиерозійних заходів, пально-мастильних матеріалів, кормів, енергії тощо.

Висновки з даного дослідження. В процесі дослідження встановлено, що перехід до екобезпечного сільського господарства вкрай необхідний Україні. Він сприятиме розвитку виробництва

екологічно безпечної сільськогосподарської продукції, оздоровленню нації, а також дасть можливість Україні зайняти достойну нішу у виробництві та реалізації екологічно безпечної продукції на ринках Європи й світу. Усе вище наведене обумовлює надзвичайну важливість, вже сьогодні, зміни регуляторної політики держави та впровадження системи економічного стимулювання політики екологічно безпечного виробництва на вітчизняних підприємствах.

Виявлено, що дослідження в цьому напрямі потребують подальшого більш глибокого продовження, виходячи з потреб та можливостей українського природоохоронного законодавства, а також екологічного розвитку інституційних засад держави. Розробка дієвих механізмів активізації та впровадження концепції екологічно безпечного виробництва на вітчизняних підприємствах повинна бути безперервним і налагодженим процесом.

Бібліографічний список

1. Глазун В.В. Організаційно-економічний механізм екологізації птахівництва: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук за спец. 08.08.01 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / В.В. Глазун. – Суми, 2002. – 20 с.
2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення 13.07.2014 р.).
3. Запольський А.К. Екологізація харчових виробництв : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Анатолій Запольський, Анатолій Українець. – К. : Вища школа, 2005. – 428 с.
4. Кисіль В.І. Формування екологічно безпечного виробництва в Україні / В.І. Кисіль // Вісник аграрної науки. – 2003. – Лют. – С. 10-12.
5. Лебединский Ю.П. Экологизация производства / Ю.П. Лебединский. – К. : Урожай, 1990. – 176 с.
6. Організаційно-господарські основи рослинництва [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://pulib.if.ua/part/10514>. (дата звернення 13.07.2014 р.).
7. Приклади екологічно безпечних технологій вирощування польових культур [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.agrobox.com.ua/?PAGE=articles&id=163&aid=2&lang=ru>. (дата звернення 13.07.2014 р.).
8. Рослинництво : підручник / О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко, за ред. О. І. Зінченка – К. : Аграрна освіта, 2001. – 591 с.
9. Скальський В.В. Органічне землеробство: проблеми та перспективи / В.В. Скальський // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 48-53
10. Степанюк Н.А. Економічні аспекти екологізації виробництва у контексті формування господарського механізму оптимального природокористування / Н.А. Степанюк // Наук. вісн. нац. лісотехн. ун-ту України. – 2005. – Вип. 15.6. – С. 357-360.
11. Суханова Є.Т. Економічні аспекти екологізації розвитку продовольчого комплексу регіону / Є.Т. Суханова. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 81 с.

References

1. Hlazun, V.V. (2002), "Organizational-economic mechanism greening poultry", thesis abstract of cand. sc. (econ.), 08.08.01 - Economics of Nature Use and Environmental Protection, Sumy, Ukraine, 20 p.
2. The Law of Ukraine "On the nature reserve fund of Ukraine", (1992), available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
3. Zapolzskii, A. and Ukrainets, A. (2005), *Ekolohizatsiia kharchovykh vyrobnytstv* [Greening the food industry], high school textbook, Vyshcha shkola, Kyiv, Ukraine, 428 p.
4. Kysil, V.I. (2003), "Formation of ecologically safe production in Ukraine", *Visnyk ahrarnoi nauky*, pp. 10-12.
5. Lebedinskiy, Yu.P. (1990), *Ekologizatsiya proizvodstva* "Ecologization of production", Urozhay, Kyiv, Ukraine, 176 p.
6. "Organizational and economic bases of plant growing", (2014), available at: <http://pulib.if.ua/part/10514>.
7. Examples of environmentally friendly technologies of field crops, (2014), available at: <http://www.agrobox.com.ua/?PAGE=articles&id=163&aid=2&lang=ru>.
8. Zinchenko, O.I., Salatenko, V.N. and Bilozhko, M.A. (2001), *Roslynnytstvo* "Crop production", textbook, Ahrarna osvita, Kyiv, Ukraine, 591 p.
9. Skalskyi, V.V. (2010), "Organic farming: problems and prospects", *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 48-53.
10. Stepaniuk, N.A., (2005), "Economic aspects of cleaner production in the context of the economic mechanism of optimal environmental management", *Nauk. visn. nats. lisotekh. un-tu Ukrainy*, issue 15.6, pp. 357-360.
11. Sukhanova, E.T. (2001), *Ekonomichni aspekty ekolohizatsii rozvytku prodovolchoho kompleksu rehionu* "Economic aspects of greening of the food sector in the region", Akademiia DPS Ukrainy, Irpin, Ukraine, 62 p.

Сидорук Б.О., Сава А.П., Довгань С.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИРОБНИЦТВА ЕКОБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета. Метою дослідження є обґрунтування основ організаційно-технологічного механізму забезпечення виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції та виокремлення основних його характеристик.

Методика дослідження. В результаті дослідження використані методи наукового пошуку: монографічний, узагальнення, аналізу та синтезу, індукції (переходу від знання окремих фактів до знання загального) та дедукції, вивчення причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ та процесів в аграрному секторі економіки під впливом інноваційних технологій, що забезпечують в своїй єдності наукове дослідження особливостей організаційно-технологічного механізму забезпечення екобезпечного аграрного виробництва у багатосторонньому діалектичному зв'язку розвитку окремих його складових.

Результати. Визначено особливості екобезпечного сільськогосподарського виробництва та його відмінності від інших альтернативних систем землеробства. Встановлено основні передумови для створення даного виробництва, його слабкі та сильні сторони. Обґрунтовано необхідність формування і розвитку організаційно-технологічного механізму екобезпечного аграрного виробництва та заходів державної підтримки з підвищення конкурентоспроможності такої продукції для забезпечення сталості розвитку сільських територій і покращення здоров'я населення.

Наукова новизна. Сформовано основні стратегічні цілі запровадження організаційно-технологічного механізму діяльності підприємства, яке бажає займатися чи займається виробництвом екобезпечної сільськогосподарської продукції, для забезпечення ефективного господарювання і розвитку досліджуваної галузі.

Практична значущість. Формування основних передумов створення раціональної екобезпечної організаційно-господарської системи в аграрній галузі є базою для подальшої розробки методичного інструментарію здійснення оцінки ефективності екологічної складової в контексті розвитку агропродовольчої сфери.

Ключові слова: екобезпечне аграрне виробництво, організаційно-технологічні засади, механізм, соціоекономічна ефективність.

Sydoruk B.O., Sava A.P., Dovgan S.V. ORGANIZATIONAL AND TECHNOLOGICAL PRINCIPLES PRODUCTION OF ECOSAFETY AGRICULTURAL PRODUCTS

Purpose. Aim of research is study foundations of organizational and technological mechanisms provide ecosafety production of agricultural products and singling out its main characteristics.

Methodology of research. In the study used the methods of scientific inquiry: monographic, compilation, analysis and synthesis, induction (transfer of knowledge of certain facts to general knowledge) and deduction, the study of causal relationships of economic events and processes in the agricultural sector under the influence of innovative technologies ensuring its unity in the scientific research of the features of the organizational and technological mechanism to ensure ecosafety agricultural production in multilateral dialectical relation of its parts.

Findings. The results of the study we identified the main characteristics ecosafety agricultural production and its differences from other alternative farming systems. The basic preconditions for the creation of this production, its weak and strong points. The necessity of the formation and development of organizational and technological mechanisms ecosafety agricultural production and government support measures to improve the competitiveness of such products to ensure the sustainability of rural development and improved health of the population.

Originality. Formed the main strategic goals the introduction of organizational and technological mechanism of the company that wants to engage in or is engaged in manufacturing ecosafety agricultural products, to ensure the effective management and development of the study area.

Practical value. Formation of the main prerequisites for the creation of a rational ecosafety organizational and economic system in the agricultural sector is the basis for further development of methodological tools for evaluating the effectiveness of the environmental component in the context of the agro-food sector.

Key word: ecosafety agricultural production, organizational and technological bases, mechanism, socio-economic efficiency.

Сидорук Б.О., Сава А.П., Довгань С.В. ОРГАНИЗАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРОИЗВОДСТВА ЭКОБЕЗОПАСНОЙ ПРОДУКЦИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Цель. Целью исследования является обоснование основ организационно-технологического механизма обеспечения производства экобезопасной сельскохозяйственной продукции и выделение основных его характеристик.

Методика исследования. В результате исследования использованы методы научного поиска: монографический, обобщения, анализа и синтеза, индукции (перехода от знания отдельных фактов к

знанию общего) и дедукции, изучения причинно-следственных связей экономических явлений и процессов в аграрном секторе экономики под влиянием инновационных технологий, обеспечивающих в своем единстве научное исследование особенностей организационно-технологического механизма обеспечения экобезопасного аграрного производства в многосторонней диалектической связи развития отдельных его составляющих.

Результаты. По результатам проведенного исследования нами определены основные характеристики экобезопасного сельскохозяйственного производства и его отличия от других альтернативных систем земледелия. Установлены основные предпосылки для создания данного производства, его слабые и сильные стороны. Обоснована необходимость формирования и развития организационно-технологического механизма экобезопасного аграрного производства и мер государственной поддержки по повышению конкурентоспособности такой продукции для обеспечения устойчивости развития сельских территорий и улучшения здоровья населения.

Научная новизна. Сформированы основные стратегические цели внедрения организационно-технологического механизма деятельности предприятия, которое хочет заниматься или занимается производством экобезопасной сельскохозяйственной продукции, для обеспечения эффективного хозяйствования и развития исследуемой отрасли.

Практическая значимость. Формирование основных предпосылок создания рациональной экобезопасной организационно-хозяйственной системы в аграрной отрасли является базой для дальнейшей разработки методического инструментария осуществления оценки эффективности экологической составляющей в контексте развития агропродовольственной сферы.

Ключевые слова: экобезопасное аграрное производство, организационно-технологические основы, механизм, социэкономическая эффективность.